

[כתמה של נערה שהגיע זמנה לראות ולא ראתה עדיין – מחלוקת תנאים כנ"ל ד-ה].

ד. תינות שלא הגיע זמנה לראות, וראתה פעם ראשונה ושניה; רוקה ומדרסה הנמצאים בשוק (ואין ידוע לנו אם נדה היא אם לאו) – טהורים, שמספק אין אנו מחזיקים אותה לנדה כיון שלא הגיע לפרקה (ואפילו בת עם הארץ. תוס').

מדברי התוס' מתבאר שלרשב"ג מסתבר לטהר רוקה ומדרסה עד ראייתה הרביעית. אין הקטנה צריכה בדיקה כל עוד לא הגיע לפרקה (אא"כ הוחזקה לראות. סדרי טהרה קצ,עה), משהגיע לפרקה – הנשים בודקות אותה [ע"י סיכת שמן מבפנים וקינוח מבחוץ].

דפים י – יא

יח. ארבע נשים שהן בחזקת מסולקות דמים; בתולת-דמים מעוברת מניקה וזקנה, שראו דם – האם כשיראו מכאן ואילך מטמאות למפרע?

בתולת דמים וזקנה שראו פעם אחת, הריהן מטמאות בראיה שניה למפרע, מלבד אם היתה הראיה הראשונה מאונס (כגון שקפצה, וכדלהלן).

לדעת הרמב"ן [דלא כהתוס' והרמב"ם וש"ר], אין הזקנה מטמאה למפרע אף לא בראיה שניה. מעוברת ומניקה; לדברי רבי יוסי ורבי יהודה ורבי שמעון, וכן נקטו רב וריש לקיש – דינן כבתולה וזקנה. ולדברי רבי מאיר, אפילו היו שופעות דם ובאות, דיין שעתן כל ימי עיבורן / מניקותן. וכן אמרו שמואל ורבי יוחנן: מעוברת ומניקה דיין כל ימי עיבורן / מניקותן.

הרמב"ם (מטמאי משכב ומושב ד,ה) פסק שכולם מטמאות למפרע בראיה שניה, שכן דעת רוב התנאים. ואילו הראב"ד והרשב"א ועוד ראשונים פסקו כרבי יוחנן שמעוברת ומניקה דיין שעתן תמיד. וע"ע אבני נזר י"ד רלז).

דף יא

יט. א. האם ישנה אפשרות של קביעות וסת לקפיצות?

ב. קפצה באחד בשבת וראתה דם בו ביום, ושוב קפצה באחד בשבת וראתה בו דם, ואח"כ קפצה בשבת ולא ראתה בו ביום אלא באחד בשבת – מה דינה? ומה דינה כאשר לא קפצה בשלישית וראתה שוב באחד בשבת?

ג. האם ישנה אפשרות של קביעות וסת ליום מסוים שהוא בתוך ימי הנדות?

ד. האם יש משמעות לקביעות וסת בתוך ימי טהרה של היולדת?

א-ב. כל ראיות שמחמת אונס, אפילו היו בקביעות כמה פעמים – לא קבעה בהן וסת. כגון אשה שקפצה שלש פעמים בזמנים שונים וראתה דם לאחר כל קפיצה – אינה קובעת וסת לקפיצות (כן פרשו התוס', וכן דעת ר"ח ראב"ד רמב"ן רשב"א ועוד. והר"ן כתב כן אף בדעת רש"י למסקנא). ולפירושו הרז"ה (וכן יש נוקטים בדעת רש"י), לא אמרו שאינה קובעת מחמת אונס אלא לימים מסוימים, אבל לקפיצות לבד – קובעת, כגון שקפצה בראשון וראתה דם, וכן בחמשי וכן בשבת – הרי זו קובעת וסת לקפיצות בכל זמן.

א. להלכה נפסק שלא קבעה לקפיצות לבדן (וי"ד קפט,ז), ואולם חוששת לזה כמו לוסת שאינה קבועה (רמ"א).

ב. בכלל ראיות מחמת אונס, הרואה מחמת חולי או הכאה או נשיאת משא כבד (עפ"י תוספתא נדה א; שו"ע הגר"ז קפט סק"ע). ויש אומרים שהוא הדין כשאכלה פלפלין או שום, אבל אין בכלל זה הרגשות גוף כגון פיהוק ועיטוש או תחושה בפי כריסה וכד' – שאין אלו גורמים לוסת אלא להפך, הוסת גורם להם (עפ"י רשב"א). ויש חולקים וסוברים שאכילות שום וכד' אינן בכלל 'אונס', לפי שלא ראתה ע"י טורח אלא ממילא (עתוס' ורא"ש להלן סג: רו"ה; וכן מוזכרת דעה זו ברמ"א).

קובעת האשה וסת לימים ולקפיצות; כגון שקפצה באחד בשבת וראתה בו ושוב קפצה באחד בשבת (כגון לאחר ארבע שבועות. ערשב"א) וראתה בו, ושוב קפצה באחד בשבת וראתה בו [ובימי אחד בשבת שלא קפצה בהם לא ראתה] – קבעה לה וסת לימי אחד בשבת שאם תקפוץ בהם אנו מחזיקים אותה שראתה. ואפילו לא קפצה בשלישית באחד בשבת אלא בשבת וראתה דם למחרת ולא בו ביום – קבעה ליום אחד בשבת ולקפיצות, כי הקפיצה של אתמול גם היא גרמה לה לראות היום (כן פירש רב אשי לפי לשון אחת בדברי רב הונא).

קפצה באחד בשבת וראתה, ושוב קפצה באחד בשבת וראתה, ובאחד בשבת אחר ראתה בלא קפיצה – קבעה וסת לימים ולא לקפיצות (כן פירש רב אשי בדברי רב הונא בלשון אחרת, כפי גרסת מהרש"ל והגר"א). יש אומרים שהלשון האחרונה חולקת על הלשון הראשונה וסוברת שאין הקפיצה של אתמול מועילה לראייה שלמחרת, ולפי"ז קבעה לימי אחד בשבת ללא קפיצה, גם אם קפצה בשבת (עפ"י הרמב"ם איסור"ב ח,ה. וכן נקט בשו"ע קפט, יז. והש"ך העיר מדוע לא הובאה הדעה החלוקת. ובלקוטי הלכות הבין שהש"ך הכריע כדעת החולקים על הרמב"ם, שכן דעת רוב הפוסקים. ויש להעיר שהרמב"ן אעפ"י שכתב בתחילה שמסתבר כדעה האחרת, למעשה הסיק שמבטל דעתו מפני דעת הרמב"ם. וע"ע סדרי טהרה סק"ג וערוך לגר).

ג. רבי שמעון בן לקיש אמר: אין אשה קובעת לה וסת בתוך ימי נדתה [אבל קובעת בתוך ימי זיבתה. וי"א שאינה קובעת אבל חוששת. ע' להלן לט. וערמב"ם איסור"ב ח,ט ובמ"מ], כגון ראתה בראש חדש וחזרה וראתה בחמישי לחודש [שהוא תוך ימי הנידות], וחזרה וראתה עוד פעמיים בחמישי לחודש – לא קבעה וסת לחמישי, שראיית ימי נדה אינה ראייה לקבוע בה, מפני שעלולה לראות באותם ימים. ורבי יוחנן אמר: קובעת. ודוקא כשראתה ממעין סתום, אבל ראתה ממעין פתוח – לא קבעה.

א. בפירוש ראשון פרש"י (עפ"י הסוגיא להלן לט. וכן נקט לעיקר) 'מעין סתום' – ששתי הראיות הראשונות היו בתחילת נדתה ובשלישית הקדימה לראות כמה ימים קודם וגם ראתה באותו יום שראתה בפעמים הקודמות, כגון ראתה בראש חדש ושוב ראתה בר"ח ופעם שלישית ראתה בכ"ה לחודש וגם בראש חדש – קבעה לראש חדש, מפני שראייתה הראשונה בר"ח היו ממעין סתום וגם השלישית אנו מחשיבים אותה כמעין סתום אלא שהקדימה מפני ריבוי דמים. משא"כ כשבאחד מהפעמים הראשונות ראתה ממעין פתוח (כגון באופן הקודם) – אינה קובעת על ידן.

ישנה דעת אמוראים אחת (רב פפא – להלן לט) שאם ראתה פעמיים בר"ח ובחמישי לחודש, ובפעם שלישית ראתה בחמישי בלבד, לכשתראה ברביעית בחמישי – קבעה. ואולם אם ראתה שלש פעמים בר"ח ובחמישי – לא קבעה בחמישי. ויש מפרשים שאף באופן זה קבעה לדעה זו (עתוס' להלן).

פירוש אחר הביא רש"י 'מעין סתום' – שראתה והפסיקה ושוב ראתה בתוך ימי נידותה. 'מעין פתוח' – שראתה בכל הימים ברצף.

ולשיטת הרמב"ם שימי נדה קבועים הם בין אם רואה דם בין אם אינה רואה, פירוש 'מעין סתום' הוא שקבעה וסת בתוך ימי נדתה שאינה רואה בהם (ערמב"ם איסור"ב ה,ט ובמ"מ).
 ב. מבואר מדברי הגמרא שכשם שאינה קובעת וסת בתוך ימי נידותה, כך אינה חוששת ליום זה כלל לענין הצרכת בדיקה (ריטב"א).
 גם מוכח בגמרא שהקובע לענין זמן הוסת הוא תחילת הראיה, הן לענין פרישת עונה הן לענין עקירת הוסת (ריטב"א ור"ן).
 ג. יש אומרים שבזמן הזה אשה קובעת וסת בימי נדתה (ע' טור יו"ד קפט מהרמב"ן. ודוק לחומרא (עש"ך שם סקע"א), ויש אומרים אף לקולא – ע' כרו"פ, תורת השלמים ומנחת יעקב; נוב"ק מג ותנינא צג; מנחת שלמה ח"ב ע,ד). ודוקא כשרואה ג' פעמים ביום מסוים בתוך ימי נדתה, אבל בפעם אחת אינה חוששת (עפ"י שו"ע הגר"ז; חור"ד).
 ואפילו ברואה ג"פ ביום קבוע, יש אומרים שאינה קובעת וסת אלא אם תחילת נידותה אינה ביום קבוע, אבל כשתחלת ראיותיה היו ביום קבוע, אינה קובעת וסת אחרת.
 ויש להסתפק כשביום מסוים רואה טיפת דם או ע"י בדיקת עד בלבד, ולאחר כמה ימים מתחיל הדימום המלא – האם קובעת ביום הראשון או ביום הדימום (עפ"י שבט הלוי ח"ד ט).

ד. היולדת שיושבת על דם טוהר, אינה קובעת לה וסת. ואפילו לרב שאמר מעין אחד הוא לדם טוהר ולדם טמא, אינה קובעת וסת מימי טהרה לימי טומאה, שאם ראתה דם טוהר שלש ראיות בזמנים קבועים, לא קבעה וסת לאחר מכן.

מעיקר הדין נראה שכשם שאינה קובעת וסת בימי טוהר כך גם אינה חוששת לאחר שעברו ימי טהרה ליום שראתה בו בימי טוהר (וכמש"כ בחזו"א פו,ב), ומכל מקום מסתימת הפוסקים נראה שכיום אין לנו לחלק בין דם טוהר לדם אחר ועל כן יש לחוש ליום שראתה בו בימי טוהר כדין וסת שאינה קבועה (עפ"י שבט הלוי ח"ב עט).
 ולדעת האומרים אשה קובעת וסת בימי מניקותה, כמו כן קובעת בזמן הזה [שנוהגים לאסור גם בימי טוהר] מימי טוהר לימי טומאה (עפ"י הל' נדה לרמב"ן ה,כו – מובא במ"מ איסור"ב ט,ד).

כ. א. אלו נשים צריכות לבדוק עצמן אם נטמאו או לא? מתי הבדיקות נעשות?
 ב. בתולה שנישאת ודמיה טהורים, האם צריכה בדיקה?

א. כל אשה, בין שיש לה וסת בין שאין לה, צריכה לבדוק עצמה לטהרות שחרית ובין השמשות, חוץ מן הנדה (כל שבעה ימים משראתה, שהרי בלא ראיה היא טמאה, וגם אינה קובעת וסת בנדתה – הלכך אין נפקותא אם רואה דם אם לאו) והיושבת על דם טוהר (שאפילו תראה דם – טהורה).
 וכן צריכה בדיקה בשעה שהיא עוברת (מעיסוקיה) לשמש את ביתה, וכן בודקת לאחר תשמיש (כדלעיל ה. – שמא ראתה מחמת תשמיש. רש"י ועוד). ודוקא באשה העסוקה בטהרות, שמתוך שצריכה בדיקה לטהרות צריכה גם לבעלה, אבל אינה עסוקה בטהרות אינה צריכה בדיקה (רב יהודה אמר שמואל), ואפילו אין לה וסת (כן פרשו בגמרא דברי שמואל). ויש חולקים בזה – כדלהלן יב.
 [הצנועות, עד שבדקו בו עצמן לפני תשמיש זה, אין בודקות בו לפני תשמיש אחר, ושאינן צנועות בודקות ולא איכפת להן (פירוש, מדת חסידות היא, לפי שהעד מטונף וכהה מראית ליבוננו בבדיקה ראשונה ושוב אין נראית בו טיפה כחרדל. עפ"י גמרא להלן יב. ורש"י)].
 א. יש אומרים שעד הבדיקה שלפני תשמיש יכולה להניחו ולבדקו למחר (רש"י טז.) וי"א שצריכה לראות העד תחילה קודם שמשמשת (רמב"ן).

ב. אעפ"י שצריכה לבדוק לאחר תשמיש, לא תבדוק בסמוך לתשמיש בכדי שיעור זמן שאם תמצא יהיו חייבים קרבן (עפ"י הגמרא להלן יב. כפירוש הר"ן).

ג. שיעור הזמן של 'לפני תשמיש' לא נתבאר להדיא, ונראה ודאי שכל שמכינה עצמה לבעלה בלא הפסק מלאכות אחרות, נחשב 'לפני תשמיש' אעפ"י שהביאה תהא אחר חצי שעה או מעט יותר. ושמה כל שבדקה עצמה באותה עונה שפיר דמי, וצ"ע (עפ"י כתבי קה"י החדשים כ [יש לדקדק קצת מדהתוס' (טז. ד"ה ב"ש) שבדיקה שלאחר תשמיש צריכה להיות סמוכה ולא בסוף העונה, ע"ש שהקשו מתי תבדוק לאחר תשמיש אחרון, דהא אינה יודעת מתי ישמש ובבוקר הוי עונה אחרת, ולא כתבו שתבדוק בסוף הלילה. ולכאור' נראה שה"ה לקודם תשמיש. וכן משמע מדברי התוס' שם בע"ב (ד"ה בדיקה) שצריך בסמוך דוקא. ושמה י"ל שהספק שמה די בתחילת העונה הוא רק לפרש"י שם שלב"ה די בבדיקה אחת לכל תשמיש לילה אחד, אבל לפתוס' שצריך בדיקה לכל תשמיש ותשמיש נראה שצריך בסמוך. וע"ש בחדושי הרמב"ן].

באחד עשר יום שבין נדה לנדה – אין האשה צריכה בדיקה (להלן לה:). וכן תינקות שלא הגיעו לפרקן, הריהן בחזקת טהרה וא"צ בדיקה (:).

בתולה שהגיעה לפרקה, וכן זקנה ומעוברת ומניקה – ממשות בעדים (תוס' כאן ולעיל ד: רמב"ם משכב ומושב ד, ו). וי"א שמעוברת אינה צריכה בדיקה אף לא לכתחילה (עפ"י רשב"א ריטב"א ור"ן לעיל ט.).

ויש מי שכתב שלדעת שמאי שכל הנשים דיין שעתן, אינן צריכות בדיקה כלל (עפ"י משנה אחרונה א, ז).

היולדת המבקשת לישב על דם טוהר (ביום האחרון לטומאתה, היום השביעי לזכר והארבעה-עשר לנקה); לדברי האומר 'מעין אחד הוא' (דם טוהר ודם טומאה) אינה צריכה בדיקה, שהרי בין אם ראתה היום בין אם פסקה הריהי טמאה היום וטהורה למחר. אבל לדברי לוי ששני מעינות הם – צריכה בדיקה לדעת אם פסקה, שאינה נטהרת למחר אלא אם פסקה.

הכהנות צריכות בדיקה נוספת בשעה שהן אוכלות בתרומה. רבי יהודה אומר: אף בשעת עברתן (= סילוקן) מלאכול בתרומה (בשביל השיריים שלא אכלתם ונגעה בהם, לידע אם נטמאו. ע' לעיל ו). אין הלכה כרבי יהודה (רמב"ם הל' מטמאי משכב ומושב ד, ז ובפירוש פירוש המשניות).

ב. בתולה שנישאת, כל זמן שדמיה טהורים (משום תליה בדם בתולים, כמבואר להלן טד) צריכה לבדוק שחרית וערבית משום טהרות, אבל אינה צריכה לשמש בבדיקת עדים (שהרי גם אם תראה דם לאחר תשמיש אינה טמאה כי תולים אותו בבתוליה. והואיל וכן, אף קודם תשמיש לא הצריכה בדיקה, כי לא הצריכו בדיקה לבעלה אלא מתוך שהצריכו לטהרות. רש"י).

פסקה מלראות מחמת תשמיש (ששימשה פעם אחת ולא ראתה דם. רש"י) ושוב ראתה – טמאה, שאין תולים בבתולים. וכן אם עבר לילה בלא תשמיש וראתה דם או שנשתנו מראה דמים שלה, שאינו כמראה דם של אמש – טמאה. ודוקא שלא שימשה (היום. רש"י), אבל אם שימשה אין מטמאים בשינוי מראה, כי תולים את השינוי בבעילה. וכיון שכן אף לענין בדיקה הדין כן, שכל ששימשה מקודם אינה בודקת שחרית, כי גם אם תמצא דם, נתלה אותו בדם בתולים (רבא, בישוב דברי שמואל).

לפרוש רש"י ותוס' ושאר פוסקים, כל שהפסיקה פעם אחת מלראות מחמת תשמיש אנו אומרים שהבריאה מכתה ומעתה כל דם שתראה, אפילו בתשמיש – טמאה. ואילו ברמב"ם (ה, כד) משמע שדוקא אם תראה שלא מחמת תשמיש טמאה, אבל מחמת תשמיש לא.